

Grammatica-onderwijs en schrijfvaardigheid

1 januari 1990

Auteur: Hans van Tuijl

Volume: 21

Nummer: 6

Pagina's: 233-236

Documenten

- [moer_jrg21_062.pdf](#)

recensie toen vooral om opvattingen en ideeën maar hoe overtuigend die ook mochten klinken ze ontbeerden een empirische basis het proefschrift van Uriel Schuurs is zo'n Hans van Tuijl empirisch onderzoek waarin de vraag centraal staat of grammatica onderwijs de schrijfvaardigheid van brugklasleerlingen kan verbeteren een vraag die in het grammatica advies ook schrijfvaardigheid aan de orde werd gesteld maar waarover de commissie geen stellige uitspraak deed in het onderzoek van Schuurs gaat het met name om een verbetering van de schrijfvaardigheid op zinsniveau door de auteur aangeduid als voor Uriel Schuurs leren schrijven voor lezers het effect muleervaardigheid op drie vragen wil hij in drie vormen van probleemgericht schrijven naenvijds dit onderzoek een antwoord geven op de zinsbouwvaardigheid sinds de jaren 1990 die welke gebreken in de zinsbouw zijn kenmerkend voor de taalontwikkeling van twintigjarige leerlingen van brugklas 3 232 blz 40 te bespreken bij faculteit wijsbegeerte en maatschappijwetenschappen 053 welke mogelijkheden zijn er om schrijfontwikkeling op zinsniveau te richten op deze gebreken hoe effectief is probleemgericht schrijven als het erom gaat problemen op zinsniveau voor de jongere lezers kun je zo langzamer te reduceren hand niet zomaar spreken over het grammatica ik zal allereerst een beknopt overzicht geven tussentijdse dat vereist nu in 1990 enige toevoeging en uitwerking van het onderzoek lichte hiermee is bedoeld het advies over het daarna volgen enige kritische kanttekeningen grammatica onderwijs in de lagere school dat de adviescommissie leerplanontwikkeling moeder het boek bevat zeven hoofdstukken hoofdstuk 1 taal in 1978 publiceerd en waar in werd voorgegeeft een verantwoording van de vraagstelling stelt het ontleden als zelfstandig onderdeel van het onderzoek ik heb daarover al het een en het moeder taalonderwijs af te schaffen dat anders gezegd vormde de aanleiding tot een felle discussie over de rol die het traditionele grammatica in hoofdstuk gebreken in de zinsbouw wordt onderzocht zinsontleding en woordbenoeming nagegaan welke problemen op zinsniveau terug moest innemen in het gehele

moedertaalonderklasleerlingen frequent onderverviende naartoe wijs voor en tegenstanders beslooten elkaar schreven zo'n 450 leerlingennetbetoegedof met de meest uiteenlopende argumenten maar verhalen doptellen naar aanleiding van vieropvanoverredingof consensus was geen sprake drachten waaruit zij er eenkozeneentaalkunde wedstrijd eindigde onbeslist zullen we maar dige analyse op de verkrengen opstellen leverde zeggen zevenveel voorkomende foutsoorten op zins toch werd er ook winst geboekt de discussie nivea u op maar niet elke fout is een fout fout en over het grammatica onderwijs leidde er toe dat kunnen ook ontstaan door vergissingen die er na dien tenminste empirisch onderzoek werd door de auteur berekende tweede lings fout en verricht bij voorbeeld naar de effecten van vergissingen levert het volgende resultaat grammatica onderwijs op de spelvaardigheid op weglatingsherhalingswoordvolgorde en op het leren van een vreemde taal en de hoe en congruentiefouten zijn vergissingen veroorzaakt door veelheid tijd die leraren daadwerkelijk besteden zaakt door een tijdelijk verslapte aandacht van aan grammatica onderwijst dat leverde feite de schrijver een voorbeeld van de laatste categorie gegevens op die in de discussie in 1978 gorie congruentiefouten is de zin de familie nog niet ingebracht konden worden om de robinsongingen op vakantie doo de eenvoudige reden dat de regelijke onderdeedte fouten betreffen verwijzingen we zoeken niet of nauwelijks besloten het ging ging naar het hotel die man wees ons onze r99o 6 moer 233 kamer voegwoorden henk wil de weer we g voorkomen door achteraf fouten te verbeteren van het eiland hij had daarom zijn witte blouse in eigen werk in een boemto pgehangen zodat er een schip langskwam en samentrekkingen ze schrok heel dit hoofs tuk vormt met hooftstuk gebeschrijfg maar ze schrok niet meer toen ze zag dat het vingvan het experimentele onderwijs de neer haar vader was deze fouten kunnen niet als slag van de tweed eonderzoeksfase zie de twee vergissingen worden beschouwd omdat ze de onderzoeksvraag dit hoofdstuk besta uit complexe regels betreffen en bovendien persis de beschrijving van drie ontwikkelde experimenten lijken schuurs bespreekt een groot aantal menten die gericht zijn op de drie meest frequente voorbeelden van deze fouten en concludeert dat quente soorten zinsbouwfouten zie boven in deze veroorzaakt worden doordat de jeugdige het eers te experiment k rijgen leerlingen instruct schrijver te veel informatie vooronderstelt bij tie over de aard van zinsbouwfouten over over de lezer hij is geneigd tot egocentrisme als het schreden grammatice regels en over manieren gaat om de vraag welke informatie impliciet waarop de fouten kunnen worden verbeterd in mag blijven aldus de auteur schrijft onderwijs het tweede experiment staan vaardigheden cen moet leerlingen dus duidelijk maken hoe zij een traal leerlingen maken oefeningen om fouten juist beroep kunnen doen op het inferentiever op te sporen en te verbeteren deze aanpak cor mogen van de lezer resp ondeert met de genoemde schrijfoefening het laatste experiment is een benadering in hoofdstuk 3 mogelijke remedies voor proble waarin leerling en in een proces van trial and men in de zinsbouw wordt nagegaan in hoe er rror aan de hand van eigen ervaringen en van verre het bestaande onderwijs deze doelstelling feedback op hun teksten leren hoe zij zins realiseert als je in het schr

ijfonderwijs fouten kunnen verbeteren in de zinsbouw wilt bestrijden moet je allerhande eerste experimenten betreft een operationeel beschrijven welke onderdelen dat schrijfler van de notie grammatica onderwijs onderwijs feitelijk vormen schuurs definieert beide andere cursussen fungeren ten opzich te schrijfond onderwijs als die onderwijsactiviteiten hiervan als controlecurriculum is elk waarbij de docent zijn leerlingen nadrukkelijk van de drie cursussen gebaseerd op het revisie wil instrueren over of wilt oefenen in principe in staat zijn achteraf fouten te verbeteren waarvan hij aanneemt dat ze ten goede komen met het doel leerlingen zo te krijgen komen aan de schrijfvastheid gegeven dende dat ze fouten al tijdens het schrijfproces gaan definitief kunnen het rationeel grammatica verbeteren onderwijs schrijfmethodes en het stelonderwijs tot regulier schrijfond onderwijs worden gereviseerd naar streeft het schrijfond onderwijs op zinsniveau te verbeteren moet beschikken over onder schrijfmethodes vallen bij voorbeeld kwaliteitsmaten waarmee je die veranderingen spelling en interpunctie en het correcte gebruik kunt beoordelen in hoofdstuk 5 twee globale van woordsoorten als voegwoorden voorzetsels voor zinsbouwwaardigheid worden die sels en bijvoeglijke naamwoorden onderregel aan de orde geteld de zinnen en de connectiviteit schrijfond onderwijs bespreekt schuurs twee teitsindex de eerste betreft de gemiddelde varianten van stelonderwijs gericht schrijven zinslengte de tweede is een maat waarmee het en schrijven op feiten de conclusie luidt dat aantal expliciet verwoorde relaties tussen de drie genoemde vakonderdelen geen bijdrage deelzinnen kan worden uitgedrukt in aparte leveren aan het voorkomen van fouten op zinsonderzoeken gaat schuurs de bruikbaar niveau dat zelfde moet gezegd worden van de maten na waarbij naar voren twee Amerikaanse schrijfmethodes die schuurs komt dat de zinnen het meest geschikt is voor bespreekt waaromderse nte combineren in formele teksten en de connectiviteitsmaat voor waarbij leerlijnen enkelvoudige zinnen zo betogende teksten moeten combineren dat er een samengestelde zin ontstaat met dezelfde inhoud hoofdstuk 6 geeft een overzicht van de effecten ten slotte bespreekt schuurs in hoofdstuk 3 van het experimenteel onderwijs dat wil zeg de waarde van revisieonderwijs fouten leren van de drie uitgevoerde experimenten het 234 moer 1990 6 gehele experiment werd uitgevoerd bij drie onderzoek wordt geafficheerd als effectonder proefgroepen die elk waren samengesteld uit onderzoek het gaat om het effect van grammatica twee klassen van twee verschillende scholen onderwijs op de schrijfvastheid die door het totale aantal proefpersonen bedroeg iso middel van opstellen gerealiseerd wordt van brugklasleerlingen in dit hoofdstuk wordt de groot belang in dergelijk empirisch onderzoek lezer overvallen door ingewikkelde statistische is dan de manier waarop de onafhankelijke variabelen van het onderzoeksmateriaal rijabele grammatica onderwijs geoperationaal waarover ik verder maar moet zwijgen liseerd wordt als die niet deugt dan valt er over de uiteindelijke resultaten ten weiniger meer te melden resultaten komen nog eens uitvoerig terugden op dit punt vind ik schuurs erg onduidelijk in hoofdstuk 7 discussie waaruit ik ten slotte lijk in de instuctiecurriculum waarin dende varia een aantal opmerkelijke gegevens presenteren geoperationaal is

gaat het om expliciet wat de effecten van het experimentele onderciete instructie over het correcte gebruik van wijs betreft de drie experimenten daarover is problematische taalstructuren het verwijzen schuurs heel duidelijk het gebruik aan signifi naar andere woorden samentrekking voegcantede resultaten maakt het onmogelijk om een woorden en dergelijke schuurs waakt er zorgvolledig antwoord te geven op de derde onder vuldig voor het begrip grammatica onder wijs zoeksvraag hoe effectief is probleemgerichte te verengen tot onder wijs in de traditionele schrijfonderwijs als het erom gaat problemen zinso ntle ding maar verzuimt tegelijkertijd dat op zinsniveau te reduceren waar het dus om nieuwe concept duidelijk te definiëren dat lijkt verbeteringen van de schrijfvaardigheid gaat me ook heel moeilijk omdat zo nabee alle zijn er geen conclusies te trekken hoewel de onderdelen van het gebruikelijke taalonderwijs oefenen revisie cursus experiment wel reduceren plaats in kunnen krijgen nabij traditioneel laten zien van het aantal fouten in opstellen grammatica onder wijs weten we dat het gaat daarentegen heeft de instructie cursus geleid om zinsontledingen woordbenoeming maar tot een toename van fouten in schuurso p vattiging horen er ook problemen de algehele conclusie moet dus luiden dat er tische taalstructuren toe problematische taal geen empirisch gefundeerde uitspraken zijn te structured is echter een raar paraplubegrip dat geven over het effect van het experimentele ook geen duidelijke pendant in de onder wijs onderwijs op de via opstellen gemeten schrijf praktijk heeft zolang niet duidelijk omschreven vaardigheid p 184 ven is wat er precies mee bedoeld wordt is het dan ook misleidend om het boek te eindigen kanttekeningen met de uitspraak dat grammatica onder wijs geen effect heeft op de schrijfvaardigheid het laats te hoofdstuk van de dissertatie waarin essentieel in dit onderzoek zijn de drie curriculaire resultaten van het onderzoek en de betekenis tussen die de auteur heeft ontworpen en die ervan uitvoerig worden besproken is opvallend positieve effecten hebben gesorteerd op de lende schuurs onderwerp zijn eigen onderzoek kwaliteit van de ops tellen schuurs geeft daar aan een zeer kritische analyse en dat leidt soms voor ook verschillende verklaringen waarvan er tot harde uitspraken enkele voorbeelden de twee het meest plausibel lijken aldus de auteur gebruik te stel opdrachten lijken achteraf geen namelijk de aard van de schrijfp opdrachten voor deugdelijk operationalisering te zijn van het meest betogende stel opdrachten en de combegrip schrijfvaardigheid het gemaakte onderplexiteit van het schrijfp roces nu lijkt dat laat scheid tussen vergissingen en fouten rammelt ste een beetje een op en de iedereen weet dat de gebruikte maten voor het bepalen van de erenog weinig empirisch gefundeerde kennis is schrijfvaardigheid op zinsniveau zijn onbruikbaar over de vraag hoe kennis over taalgebruik zich baar of moeten tenminste met argwaan beke verhoudt tot het schrijfproces schuurs was zich ken worden het ontbreekt schuurs niet aan daarvan waarschijnlijk als geen ander bewust wetenschappelijke moed hij had daarom misschien beter kunnen kiezen ondanks die openhartigheid blijven er nog voor een ander onderzoeksdesign geen effect enkele zaken over waaraan de auteur mijns in onderzoek maar eerder procesonderzoek aan ziens onvol doende aandacht schenkt het on het begin van het tweede hoofdstuk komt dit 1990 6 mo-

er 235 p robleem even ter s prake procesonderzoek van zinsstructuren gaat valt hi-
er enige winst te wordt verworpen omdat aan hardop denk boeken constateert
schuurs hij pleit dan ook p rotocollen methodische problemen zouden voor een
combinatie van revisie en oefen k leven dat zal ongetwijfeld zo zijn maar het onder-
wijs het oefenen van problematische is wel ee n manier om proble m en in beel d
te zinsstru cturen e n dat verbind e n met een stelsel krijgen die in deze studie cen-
traal staan en die m a tige revisie van o p s tellen dat l ij kt me heel ac hteraf b es-
chouwd onvold oen d e i n kaart zijn nuttig we zoude n ee n heel eind op de goe d
e gebracht duid el ij kh eid ove r constructen is ver weg zij n als l eraren regelma-
tig door leerlingen eist opdat zinnig effectonderzoek kan worden geschreven tek-
sten tot obj ec t van reflectie zou uitgevoe rd sch uurs is dus eigen l ij k een b eet-
je den maken en d eze laten her sc hr ijven op taal t e hard van st a p el ge l o pen
of het uitvoeren gebrui k stij l opbou w en fou ten missc hien zij n van d e dr ie cur-
su sse n synoniem mag wo rden dan ze l fs aparte oefen ingen op de laatste cate-
gesteld met emp ir isch onderzoek wordt dan gor ie overb odig omdat ze in e lk e
besp rek i ng ook twij fel a chti g omd at de gebrui kelijke eisen van een t ek st
vanzel fs preken d word en meege die aan dit type onderzoek worden gesteld niet
nomen gerealiseerd zijn ten slotte n og t wee klein e oneffenhed e n ner over het
bezwaar van he t geb ruik va n ops tellen gens in het b oek staat ve rmeld d at het
boek i n als eni ge operation al ise rin g van he t b egri p i990 is ver sc henen d e
u niversiteit twe nte schrijfvaardigheid heeft schuurs zelf al geoor moet op zoek
naar een andere binder na inten deeld d e m anier waa ro p h ij in het experimen-
sief geb r uik zit d e lezer met 232 l osse blaa djes tele onderwijs lee r lin gen op
stellen l aat sch rij voor zich van wat nog maar kor t geled en een ven vind ik ei-
genl ij k we l aard ig g oed i ngel ei d heus boek was m et vragen o m l eerli ngen
op weg te helpen veel beter in ieder geval dan de opstellen die de literatuur lee-
rlinge n aan he t begin van het onderzoe k moesten schrijven en die inzicht
moesten ver aclo m advies over het grammatica onderwijs in de schaffen in fre-
quente fouten in de zinsbouw lagere school met het oog op de aansluiting van het
opsteltitels die verboden zouden moeten wor voortgezet onderwijs op het lager on-
derwijs ensche den zek e r als l eerl i nge n op geen enk ele manier de r978 op
weg w orden g eh ol p e n zoals h ier het geval rijlaarsdam g c w effecten van leer-
lingenrespons is schrij f een verhaal ove r een bezoek van een op aspecten van
stelvaardigheid amsterdam sco marsmannetje of ee n venusvrouwkje of 1986 dis-
sertatie universiteit van amsterdam sc hr ij f een verh aal over een avontuu r in
een vreemd land waar je de mensen niet verstaat leerlin gen m oeten weigeren
over d it soort ti te ls een opstel te sch rijven meneer i k heb n og nooit b ezoek
van een mars mannetje gehad dus daarove r valt niets te melden en een vreemd
land bezoeken waar je de mensen niet verstaat daar houd ik n iet van klaar het is
niet onmogelijk dat d eze vreemde ti t e ls van invloed zijn geweest op de fouten
die schuur s heeft verzame ld dit i s van belang om dat die foutenverzameling de
basis vormde voor het eerste deel van schuurs onderzoek aard ig is dat ook in h et
on derzoek van s chuurs net als in dat van r ij l aars dam 1986 een lans wordt ge-
broken voor revisieond erwijs a ls een goe d e mo gelijkheid o m de schrijfvaard ig
heid te verbeteren zeker waar het om het verbeteren 236 moer iggo 6

